

NÛH TUFANINA KİTAB-I MUKADDES VE KUR'AN-I KERİM PERSPEKTİFİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR YAKLAŞIM

Ramazan Yıldırım

Dr, Müftü Yrd. Gaziantep

abadem06@hotmail.com, <https://orcid.org/0009-0002-6762-9041>

Article Types / Makale Türü: Research Article / Araştırma Makalesi

Received / Makale Geliş Tarihi: 12 Mart 2024 **Accepted / Kabul Tarihi:** 30 Mayıs 2024

DOI: 10.26791/sarkiat.1451372

Nûh Tufanına Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an-ı Kerim Perspektifinden Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım

Öz

Üç İbrahimi din olan Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam'ın aynı kaynaktan geldiği kabul edilir. Birbirine yakın coğrafyalarda insanlığa gönderilen bu dinler bazı konularda birbirinden ayrıştıkları halde bazılarında birbirine yakın söylemlere sahiptirler. Yeryüzüne gönderilme tarihleri farklı olsa da bazı konularda ortak söyleme sahip olmaları dikkat çekicidir. Bu dinlerin mevzulara yaklaşımı, onlar hakkındaki ortak ve farklı söylemleri merak konusu olmuştur. Bu bağlamda birçok inanç ve mitolojide izlerine rastladığımız tufan meselesinin bu dinlerdeki anlatımı da öteden beri merak edilen konulardan biridir. Tufan, Yahudi ve Hristiyan kaynaklarına göre iyi bir insan, İslam kaynaklarına göre ise büyük (ulu'l azm) Peygamberlerden biri olarak kabul edilen Nûh döneminde meydana gelmiştir. Bu çalışmanın amacı; Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an-ı Kerime göre *tufan*, *tufanın yeri*, *niteliği*, *felsefesi* ve *geminin akıbeti* gibi soruların izini sürmek, üç semavi dinin kutsal kitaplarında konunun ortak ve farklı yönlerini tespit ederek ortaya çıkarmaktır. Konu mitoloji, edebiyat, tarih, tefsir, hadis gibi farklı disiplinlerde geçtiğinden, yeri geldikçe tufanın bu yönlerine de değinilecektir. Referans aldığımız kaynaklarda tufan, insanları doğru yola iletmeyi amaçlayan bir işaret, ilahi kanunun bir tecellisi, bir mucize ve bir ders olarak görülmektedir. Çalışmada, Kitab-ı Mukaddes Şirketi'nin Kutsal Kitap Eski ve Yeni Antlaşma (Tevrat-Zebur-İncil) metinleri ile Kur'an metni ve onun özgün tefsirlerinden istifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Tevrat, İncil, Kur'an, Nûh, Tufan.

A Comparative Approach to The Flood of Noah From The Perspective of The Quran and The Bible

Abstract

The three Abrahamic religions -Judaism, Christianity, and Islam- are believed to originate from the same source. Although these religions emerged in geographically proximate regions and display differences in certain aspects, they also share similar narratives on various topics. Despite the different times of their revelation, their commonalities in certain matters are noteworthy. The approach of these religions to various subjects and their similarities and differences have been subjects of interest. One such topic, found in many faiths and mythologies, is the story of the Flood. According to Jewish and Christian sources, the Flood occurred during the time of Noah, who is considered a righteous man. In Islamic sources, Noah is regarded as one of the great prophets (Ulu'l Azm). The purpose of this study is to trace the account of the Flood, its location, nature, philosophy, and the fate of the Ark according to the Bible and the Qur'an. By identifying the common and differing aspects of the story in the sacred texts of these three monotheistic religions, this research aims to provide a comprehensive understanding of the narrative. The topic spans various disciplines such as mythology, literature, history, exegesis, and hadith, and these aspects will be addressed as relevant. In the referenced sources, the Flood is seen as a sign meant to guide humanity to the right path, a manifestation of divine law, a miracle, and a lesson. This study utilizes the texts of the Old and New Testaments (Torah, Psalms, Gospels) from the Holy Bible by the Bible Society and the Qur'anic text along with its authentic exegeses.

Keywords: History of Religions, Torah, Bible, Quran, Noah, Deluge.

GİRİŞ

İnsanlık tarihinin ilk dönemlerinde meydana geldiği kabul edilen tufan olayı neredeyse her kültür ve medeniyet havzasında karşımıza çıkan, neticeleri itibarıyla birçok toplum ve hadiseyi etkilediğinden, o hadiseleri açıklamak için zaman zaman kendisine atıfta bulunulan, adeta insanlığın ortak hafızasının kaydettiği bir olaydır.¹ Bu sebeple tufan, coğrafi konum itibarıyla kendisiyle ilişkili olan -yakında bulunanlar başta olmak üzere- her milletin mitoloji ve tarihinde birbirine yakın cümlelerle anlatılan nadir konulardan biridir.² Bu nadir olay üç semavi dinin kitapları ve beşeri kaynaklarda –*aralarında bazı aykırılık ve farklılıklar olsa da*- birbirine yakın cümlelerle ele alınıp anlatılır. Bu durum hadiseyi daha da anlamlı ve önemli kılmaktadır. Zira hem semavi hem beşeri/mitolojik hem de tarihi kaynakların bir konu hakkında bu oranda örtüşmeleri eşine az rastlanan bir durumdur.³

Kaynakları itibarıyla aynı ilahi kökenden geldiği kabul edilen üç ilahi/semavi/ibrahimi (Yahudilik, Hristiyanlık ve Müslümanlık) dinin kutsal kitaplarına baktığımız zaman bunlardaki, tufan olayının anlatımı ile olaya yaklaşım şeklinin yer yer örtüştüğünü ama bazen de üslup ve muhteva açısından farklılık arz ettiğini görürüz. Bu çalışma, kutsal kabul edilen kitapların konu hakkındaki ifadelerini inceleyerek onlar doğrultusunda, *olayın sebep, sonuç, nerede, nasıl meydana geldiği* gibi soruların cevaplarını bulmayı, aralarındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Bu çalışmanın temel referansı Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an-ı Kerim metinleri olmakla beraber diğer literatürlerden de yararlandık. Çalışmada kronolojik sıralama takip edilerek her bir kitaptan soruların cevapları alındıktan sonra ortak ve farklı noktalara dikkat çekilmiştir.

Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an-ı Kerim metinleri içerisinde tufan hakkındaki detaylı bilgi, olayı mitolojik ve tarih kitabı üslubuyla anlatan Eski Ahit'te (Tevrat) bulunmaktadır. Yeni Ahid (İncil), olaya sembolik bir anlam yükler, kısaca değinerek olayı dolaylı bir şekilde ele alır ve Tevrat söylemiyle çelişen bir şey söylemeden, büyük ölçüde ona katıldığını gösterir. Tufan kavramını iki defa kullanan⁴ Kur'an ise Nûh tufanını farklı surelere serpiştirerek değişik ayetler bağlamında, ibret alınması gereken olağanüstü bir vakia olarak ele alır. Konu kronolojik olarak en eski kabul edilen Eski Ahid'ten başlayarak incelenecektir.

Kitab-ı Mukaddes'te Nûh Tufanı

Tora'da Nûh Tufanı

Yahudilik dininin kutsal kitabı Tora, tufan olayını ilk bölümü Tekvin (Yaratılış) kitabının *altıncı babın* başından *dokuzuncu babın* sonuna kadar olan kısımda anlatır. Altıncı bölümde tufanın meydana gelmesine sebep olan olaylar ve tufan öncesi durum, yedinci bölümde olayın başlangıç ve gelişimi, sekizinci ve dokuzuncu bölümlerde ise tufan sonrası durum ele alınmaktadır.

Tora'da tufanın sebepleri, *ilahi varlıkların, insan kızlarının güzelliğini görünce beğendikleriyle⁵ evlenmesi⁶* ve genel olarak insanlardaki ahlaki çöküntü, insanın sürekli kötülüğe meyletmesi ve yoldan çıkması şeklinde sıralanır: “Rab baktı, yeryüzünde insanın yaptığı kötülük çok, akıllı fikri hep kötülükte. İnsanı yarattığına pişman oldu. Yüreği sızladı. “*Yarattığım insanları, hayvanları, sürüngenleri, kuşları yeryüzünden silip atacağım*” dedi. “*Çünkü onları yarattığıma pişman oldum.*”⁷ *Yeryüzünün bozulduğunu, zorbalıkla dolduğunu, insanların yoldan çıktığını* gören Tanrı Nûh'a; *insanlığa son vereceğini, onlarla birlikte yeryüzünü de yok edeceğini söyleyerek kendisine gofer⁸ ağacından*

1 Tufan ve bazı medeniyetlerdeki tufan mitleri hakkında detaylı bilgi için: Robert Graves - Raphael Patai, *İbrani Mitleri Tekvin -Yaratılış Kitabı*, çev. Uğur Akpur, (İstanbul: Say Yayınları, 2022), 164-173

2 Harman, Ömer Faruk. “Tufan”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Erişim 28 Aralık 2023).

3 Ruhullah Öz, “Semavi Kitaplarda Tufan Metafor (Oluşu, Gerekçesi, Zamanı ve Etki Alanı)”, *II. Uluslararası Nûh Tufanı ve Cudi Dağı Sempozyumu*, (Şırnak, 2021), 283-297.

4 Birincisi Firavun ve Mısır halkına verilen ceza hakkında bkz: Kur'an, el-A'râf, 7/133; İkincisi ise Nûh'un kavmi başına gelen büyük olay için bkz: Kur'an, el-Ankebût, 29/14.

5 KM., Tora, Tekvin, 6:2.

6 Hatta bu evlilikten bazı çocuklar da dünyaya gelmiştir. Tevrat bunları *Nefilim* diye isimlendirir. Bu kelime bazı kaynaklarda melekler için kullanılırken bazı kaynaklarda ise semavi varlıkların insan kızlarıyla birtokliğinden *doğan çocuklar* için kullanılmıştır. Bernard J. Bamberger, “Nephilim”. *Encyclopaedia Judaica*, ed. Michael Berenbaum and Fred Skolnik, Second edition, Macmillan Reference, Detroit 2007, 15/86-87.

7 KM., Tora, Tekvin, 6:5, 6:7.

8 Tam olarak ne tür bir ağaç olduğu bilinmiyor. Selvi ağacı olduğu konusunda bazı görüşler vardır. KM., Tora, Tekvin, 6:14, Dipnot, a.

bir gemi yapmasını, içini ve dışını ziftlemesini emreder.⁹ Geminin nasıl inşa edileceği hususunda detaylı bazı teknik bilgileri¹⁰ Nûh'a anlatan Tanrı 'yeryüzüne tufan göndereceğini, göklerin altında soluk alan bütün canlıları yok edip öldüreceğini'¹¹ belirtir.

Ancak Nûh ile bir antlaşma yapan Tanrı, kendisinin oğulları, karısı ve gelinleri ile birlikte gemiye binmelerine izin verir. Kuşlar, hayvanlar, sürüngenler hâsılı her canlı türünden erkek ve dişi olmak üzere birer çift yanlarına almalarını, kendileri ve hayvanların yemeleri için yenebilecek gıda depolamalarını da emreder.¹² Tevrat bundan sonraki cümlelerde gemiye alınacak hayvanların sayısal verilerini bildirir: *Bütün ailenle birlikte gemiye bin, diye emreden Tanrı; yanına temiz sayılan hayvanlardan erkek ve dişi olmak üzere yedişer çift, kirli sayılanlardan birer çift, kuşlardan yedişer çift* almasını emreder.¹³ Nihayet Nûh'un altı yüz yaşında olduğu yılın ikinci ayının on yedinci günü enginlerin kaynakları fişkirir, göklerin kapakları açılır ve yeryüzüne kırk gün kırk gece yağmur yağar.¹⁴ Sular öyle yükselir ki, bütün yüksek dağlar su altında kalır, soluk alan bütün canlılar ölüp silinir gider. Yalnız Nûh ile gemidekiler kalır. Yeryüzü yüz elli gün boyunca suların altında kalır.¹⁵

Yüz elli gün geçtikten sonra sular azalır, gemi yedinci ayın on yedinci günü Ararat dağlarına oturur.¹⁶ Nûh altı yüz bir yaşındayken, birinci ayın birinde sular çekilir, ikinci ayın yirmi yedinci günü toprak tümüyle kuruyunca Tanrı Nûh'a, "karın, oğulların ve gelinlerinle gemiden çık, kendinle birlikte bütün canlıları, kuşları, hayvanları, sürüngenleri de çıkar. Üresinler, verimli olsunlar, yeryüzünde çoğalsınlar," diye emreder.¹⁷ Gemiden inen Nûh Rab'be bir sunak yaparak temiz sayılan hayvanlardan yakmalık sunular sunar. Bunun üzerine güzel kokudan hoşnut olan Rab içinden: "İnsanlar yüzünden yeryüzünü bir daha lanetlemeyeceğim. Çünkü insan yüreğindeki eğilimler çocukluğundan beri kötüdür. Şimdi yaptığım gibi bütün canlıları bir daha yok etmeyeceğim. "Dünya durdukça ekin ekmek, biçmek, sıcak, soğuk, yaz, kış, gece, gündüz hep var olacaktır,"¹⁸ der.

Bundan sonra Tanrı, Nûh'u ve oğullarını kutsayarak "verimli olun, çoğalın yeryüzünü doldurun"¹⁹ der. Bir daha tufanla canlıları yok etmeyeceğini söyleyerek yeryüzünü yok eden tufanın bir daha olmayacağı konusunda bir antlaşma yapar ve "kendisi ile yeryüzündeki canlılar arasında sürdüreceği antlaşma alametinin, bulutlarda yağ'ın görünmesi"²⁰ olduğunu" ifade eder.²¹ Nûh tufandan sonra üç yüz elli yıl daha yaşayarak dokuz yüz elli yaşında ölür. Yeryüzüne yayılan insanlar Nûh'un gemiden çıkan üç oğlu Sam, Ham ve Yafes'ten üreyip çoğalarak²² yeryüzünün farklı taraflarına dağıldı.

Buraya kadar ana hatlarıyla özetlemeye çalıştığımız Tevrat'ın ilgili metinleri Tufan'ın nerede meydana geldiğine değinmez ve olay için herhangi bir mekân belirtmez. Ancak tufanın sebeplerini ve nasıl meydana geldiğini detaylı anlatarak tufan sonrasına da biraz değinir. Bu anlatıma göre: Yukarıda bahsi geçtiği gibi hadisenin temel sebebi insan türünün yoldan çıkması ve yaptığı kötülüklerden dolayı Tanrı'nın, onu yarattığına pişman olmasıdır. Yeryüzünün yozlaşarak suçla dolması, insanların gizli olarak işledikleri günahları çekinmeden açıkça işlemeleri ve bu konuda pervasız davranmaları Rab/Tanrı'nın kızmasına ve insanları yok etmesine sebep olmuştur.

Tora metinlerine yapılan bazı yorumlarda, cinsel birtakım sapıklıkların insanlarla sınırlı kalmayıp hayvanlara da sirayet ettiği için bahse konu hayvanların gemiye alınmayarak tufanda yok olmalarının sağlandığı anlatılır. Böylece insanların çarpık cinsel ilişkilerinin hayvanlar arasında yayılmış olması ve onların da kendi türlerini reddederek başkaları ile çiftleşmeleri de tufanın sebepleri arasında sayılır. Mesela aygır dişi eşekle, eril eşek kısırakla, köpek dişi

9 KM., Tora, Tekvin, 6:12-14.

10 "Uzunluğu üç yüz, genişliği elli, yüksekliği otuz arşın olacak. Pencere de yap, boyu yukarıya doğru bir arşını bulsun. Kapıyı geminin yan tarafına koy. Alt, orta ve üst güverteler yap". KM., Tora, Tekvin, 6:15-16.

11 KM., Tora, Tekvin, 6:17.

12 KM., Tora, Tekvin, 6:18-21.

13 KM., Tora, Tekvin, 7:2-3.

14 KM., Tora, Tekvin, 7:11-12.

15 KM., Tora, Tekvin, 7:18-24.

16 KM., Tora, Tekvin, 8:3, 4.

17 KM., Tora, Tekvin, 8:13, 16.

18 KM., Tora, Tekvin, 8:20-22.

19 KM., Tora, Tekvin, 9:2.

20 Yağmurdan sonra ortaya çıkan gökkuşağı kastedilmiştir. İnsanlar gökkuşağını gördükleri zaman tufanı hatırlayarak tövbe (teşuva) edip kendilerine çeki-düzen vermelidir. Zeynep Yiğit, Yahudi ve İslam Kaynaklarına göre Hz. Nûh ve Tufan, *DEÜSBE, Yüksek Lisans Tezi, (İzmir, 2016)*, 64.

21 KM., Tora, Tekvin, 9:11-17.

22 KM., Tora, Tekvin, 9:18-19, 28-29.

kurtla, yılan kaplumbağa ile çiftleşmişti.²³ Ayrıca *dürüstlük ve hayânın kalmaması, yaratıcının kutsanmaması, an-ne-baba ve komşulara iyilik edilmemesi, zina benzeri günahların yaygınlaşması* da tufanın kopma sebepleri arasında zikredilir.²⁴

Tora'ya göre öfke günü olan tufan zamanında, sular bütün dünyayı istila edip tahrip ederken, özel konumundan dolayı İsrail ülkesine yağmur yağmamış ve temizlenmeye ihtiyaç duyulmadığından orayı sular istila etmemiştir.²⁵ Nitekim tufan hadisesinin başlangıcı üzerinden yüz elli gün geçtikten sonra Nûh'un gemisi *Ararat dağlarına* oturur. Tora'da geçen *r-r-t* harfleri sonraki dönemlerde Ararat şekline dönüşmüş ve bu da Ağrı Dağı'na²⁶ nispet edilmiştir. *Ararat isminin nereden geldiği ve Tevrat'ın bu kelime ile kastettiği yerin neresi olduğu* sorularının cevabı tarih boyunca yapılan birçok araştırmanın konusu olmuştur.²⁷

Bir görüşe göre "*dağlık ülke*" anlamına gelen Ararat ismi, Asurlular tarafından düşmanları Urartu Devletine verilen bir isimdir.²⁸ Ermeni tarihçilere göre *Ararat*²⁹ veya *Urartu* eski Ermenistan'ın değişik adları olup 300 bin kilometre karelik bir alanı ihtiva etmektedir.³⁰ Nitekim kelime 5. yüzyıla kadar *Ararat Ülkesi, Ararat Krallığı* ve *Urartu* adıyla anılmıştır.³¹ Bazı araştırmalara göre Ararat, Ermenistan'a yakın olan, Türkiye'nin doğusunda bulunan Ağrı Dağıdır.³²

Ancak Tevrat'ın *Ararat Dağları*³³ şeklinde çoğul bir ifade kullanması hem *Ağrı Dağı* hem de Kur'an'da geçen *Cudi* bölgesini içine almaktadır, şeklinde görüşler de vardır. Çünkü bu iki dağ *Ararat Dağları* gurubuna dâhil olduk-

23 Yitshak Haleva, *Tora ve Aftara-Bereşit*, çev. Moşe Farsi, (İstanbul: Gözlem Gazetecilik, 2010), 1/40.

24 Yiğit, *Yahudi ve İslam Kaynaklarına göre Hz. Nûh ve Tufan*, 73.

25 KM., Tora, Hezekiel, 22:24.

26 Hikmet Tanyu, "Ağrı Dağı", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Erişim 4 Ocak 2024).

27 Detaylı bilgi için bkz: Yasin Meral, "Yahudi Kaynaklarında Ararat Dağları (Tekvin, 8:4)", *Milel ve Nihal*, 11/2, (2014), 88-98.

28 Tunç İsmet – Deniz Nuriye, "Ağrı'da ve Şırnak'ta Gerçekleştiğine İnanılan Nûh Tufanı Konulu Sempozyum ve Bilimsel Çalışmaların İçerik Açısından İncelenmesi", *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 29, (Aralık: 2022), 231-254.

29 İbn-i Aşur, bugün Ararat denilen dağın eski adının Cudi olduğunu ve Irak ile Urmiye arasında bulunduğunu belirtir. İbn-i Aşur, Muhammed bin Tahir, *et-Tahrir ve't Tenvir*, (Tunus: Dar-u Sahnun li'n Neşri ve't Tevzi, 1997), 12/79; Aynı şekilde İbn-i Kesir de Tevrat'ta "Ararat" diye isimlendirilen yerin, Cezire bölgesindeki Diyarbekir yakınında bulunan, Urmiye dağlarının uzantısı Cudi olduğunu söyler. İbn-i Kesir, *el-Bidaye ve'n Nihaye*, (y.y, tsz), 1/134; Reşit Rıza, Cudi'nin Tevrat'taki adının Ararat olduğunu belirtir. Tevrat, Ararat ismini kullandığı halde Kur'an Cudi ismini nereden getiriyor? diye sorulan bir soruya: Cudi Dağı civarında Kürtlerin oturduğunu ve onların kendi dilleri ile bu dağı Kardü veya Cardü diye isimlendirdiklerini, Yunanlıların bu ismi alırken Curdiy şekline dönüştürdüklerini ve kelimenin Arapça'ya Cudi olarak geçtiğini söyleyerek cevap verir. Reşit Rıza, Muhammed b. Ali, *Mecellet-u'l Menar*, (y.y., tsz.), 8/771; Ararat kelimesinin İbri asıllı olduğunu ve Akadların kullandığı Urartu kelimesinden geldiğini ifade eden bazı araştırmacılar da Araratın, Asya'da bir dağ bloğu olduğunu, bu bloğun zirvesinin Ararat diye isimlendirildiğini, Urmiye civarının en görkemli yerlerinden biri olduğunu ifade ederler. Bugün Türkiye'de, buranın *Ağrı Dağı* olarak isimlendirildiğini, Musul'un yakınında bulunan Kardü'deki Cudi'nin de Irak'ın kuzeyinde bulunup bu dağın devamı olduğunu, Ararat kelimesinin Asurlular tarafından Urartu olarak kullanıldığını ifade ederler. Cudi kelimesinin ise Babil ve Keldani dillerinde, *yükselme, yukarı çıkma* anlamındaki "Ced" veya "Cudiye" kelimelerinden geldiğini dile getirirler. Komisyon, *Erşif-u Miltaka Ehl-i'l Hadis*, (y.y., 2008), 31/472 (90236).

30 M. Salih Geçit, "Kutsal Kitaplara Göre Hz. Nûh'un Gemisi Nerede Yapıldı, Nereden Kalktı, Nereye İndi", *AİCUSBED, Ağrı, 2020*, 147-171.

31 Geçit, Kutsal Kitaplara Göre Hz. Nûh'un Gemisi Nerede Yapıldı, Nereden Kalktı, Nereye İndi, 149.

32 Yusuf Besalel, *Yahudilik Ansiklopedisi, III*, (İstanbul: Gözlem Gazetecilik Basın Yayın A.Ş. 2002), 3/447.

33 Ararat ismi her ne kadar son dönemlerde siyasi bazı çağrışımlar yapsa da tarihte ve Osmanlılar dönemindeki harita ve yazışmalarda Ağrı Dağı için kullanılmıştır. Nitekim buraya aldığımız tabloda Osmanlıca harflerle "*Ararat Dağları*" yazılmaktadır. Bkz: Ali Cevad, *Memalik-i Osmaniye'nin Tarih ve Coğrafya Lüğati*, (İstanbul: 1314/1896), 7.

ları gibi *Urartu Dağlık* alanları içerisinde bulunmaktadır.³⁴ Öte yandan İslam'ın ilk dönemlerinde Müslümanlarla aynı ortamda yaşayan Yahudilerin, Hûd suresinin “*gemi Cudi'ye oturdu*” şeklindeki bilgisine itiraz etmemeleri, o dönem ellerinde bulunan Tevrat nüshalarının bu anlama uygun olduğunu göstermektedir,³⁵ şeklinde yorumlar da yapılmıştır. Kur'an'da geçen “*Cudi*” kavramının, *c-v-d kökünden gelerek “cömert, kaliteli, bereketli ve bol yağmurlu”* anlamlarına geldiği ifade edilmiştir.³⁶ Kur'an'ın sadece Cudi adını zikredip mekânın başka özelliklerinden bahsetmemesi³⁷ İslam'ın ilk dönemlerinde Yahudilerin, Kur'an'da geçen Cudi kelimesine itiraz etmemeleri Tevrat ve Kur'an'da geçen farklı isimlerin aynı yere işaret ettikleri,³⁸ şeklinde anlaşılmaya müsait olduğu söylenmiştir.³⁹

Tufan olayını bir tarih kitabı gibi biraz da *mitolojik* bir üslupla anlatan Tora, bu olayı küresel çapta meydana gelen *kozmetik bir hadise olarak, günahkâr insanlık ailesine verilmiş bir kefarete cezası, hayatı yeniden başlatan ilahi bir temizlik operasyonu* olarak görür. Tora metinlerinde geminin dağa oturmasından sonraki süreçte Nûh ve ailesi hakkında kısmen bilgiler bulunurken, geminin akıbeti hakkında herhangi bir bilgi yoktur.

İncil'de Nûh Tufanı

İncillerde tufanla ilgili müstakil bir bölüm veya teferruatlı bilgi yoktur. Ancak birkaç yerde Tora'daki anlatımlara atıf yaparak *onun anlattıklarını zımnen onaylar ve kabul* eder. Mesela; Matta'da üç, Luka'da iki, Petrus'un iki mektubunda birer defa, İbranilere Mektup'ta ise bir defa tufan bahsi geçer. İnciller tufanı kendi değerleri üzerinden, sembolik bir dil kullanarak, insanlara yol gösterici bir mesaj şeklinde ele alıp değerlendirir. Matta ve Luka'da *tufanı yıkımın, yok etmenin, insan cahilliği ve umursamazlığının bir sonucu*,⁴⁰ I. Petrus'ta *vaftizin simgesi*⁴¹ olarak gösterir ve bu hadiseden kurtulan sekiz kişiyi öne çıkarır.⁴² II. Petrus'ta da hadiseden bahsedilerek kurtulan kişi sayısı yedi olarak dile getirilir.⁴³

İnciller, Nûh ile ailesinin, imanları ve Tanrıya yönelen temiz vicdanları sayesinde kurtulduklarını söyleyerek⁴⁴ Mesih'in döneceği *son gün ile Nûh'un dönemi arasında bir benzerlik* kurar.⁴⁵ Özetle; İncil metinleri Nûh'un, *ev halkını tufandan korumak için bir gemi yaptığını*,⁴⁶ *tufanın bütün dünyayı etkilediğini*⁴⁷ *tufandan sekiz kişinin kurtulduğunu*,⁴⁸ *tufanın Tanrı tarafından Nûh'a önceden bildirildiğini*⁴⁹ farklı bölümlerinde ve farklı olaylar bağlamında anlatır. Olayın zaman ve mekânından çok içerdiği mesajları dikkatlerimize sunar. İncil'in bu üslubu bir açıdan Kur'an'ın takip ettiği mesaj ağırlıklı üslubuna benzemektedir.

Kur'an'da Nûh Tufanı

Kur'an yirmi sekiz surede Nûh peygamber hakkında bilgi verir ve kırk üç yerde onu ismen zikreder. Buna rağmen

34 Geçit, Kutsal Kitaplara Göre Hz. Nûh'un Gemisi Nerede Yapıldı, Nereden Kalktı, Nereye İndi, 153.

35 Tunç - Deniz, Ağrı'da ve Şırnak'ta Gerçekleştiğine İnanılan Nûh Tufanı Konulu Sempozyum ve Bilimsel Çalışmaların İçerik Açısından İncelenmesi, 248.

36 Hikmet Tanyu, “Cudi Dağı”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Erişim 2 Ocak 2024).

37 Ahmet Özdemir, “Hadis Kaynaklarında Cûdî Dağı”, *II. Uluslararası Nûh Tufanı ve Cudi Dağı Sempozyumu, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 114, (2021), 66-77.

38 Meral, Yahûdi Kaynaklarında Ararat Dağları (Tekvin, 8:4), 99.

39 Tefsir ve Hadis kaynaklarının aktardığı bir Hadise göre, İslam Peygamberi Medine'ye geldiği zaman oradaki Yahudilerin Aşure günü oruç tuttıklarını görür ve sebebini sorunca, onlar, bugünde meydana gelen bazı olağanüstü olayları zikrettikten sonra Nûh'un gemisinin o gün Cudi'ye inmesini de oruç tutmanın bir sebebi olarak söylerler. Hadisin bütün rivayetlerinde “*Cudi*” kelimesi geçmesine rağmen o günkü Yahudiler tarafından herhangi bir itiraz olmamıştır. Alusi, Muhammed Ebu'l Fadl, *Ruh-u'l Meani fi Tefsir-i'l Kur'an-i'l Azim ve's Seb'il Mesani*, (Beyrut: Dar-u İhyai't Turas-i'l Arabiyyi, trz), 12/62.

40 KM., İncil, Matta, 24:37-39; Luka, 17:26-27.

41 Hristiyan geleneğine göre; Nûh gibi İsa da günahkâr bir dünyada imanı temsil eder, Nûh'un tufandan canlı çıkıp insanlığı kurtarması gibi İsa da vaftiz suyu ile ölümü yenmektedir. Nûh'un gemisi insanlığı günahahtan kurtaran kiliseye, Nûh'un, tufan sona erdiğinde gönderdiği güvercin de Kutsal Ruh'a karşılık gelmektedir. Ömer Faruk Harman, “Nûh”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Erişim 9 Ocak 2024).

42 KM., İncil, I. Petrus, 3:20-22.

43 KM., İncil, II. Petrus, 2:5.

44 KM., İncil, Petrus, 3:21.

45 KM., İncil, Matta, 24:36-39; Luka 17:22-29.

46 KM., İncil, İbraniler, 11:17.

47 KM., İncil, İbraniler, 11:17; II. Petrus, 2:5; Matta, 24:37-39; Luka, 17:26-27.

48 KM., İncil, I. Petrus, 3:20; II. Petrus, 2:5.

49 KM., İncil, İbraniler, 11:7.

tufanın tarihini ve yerini bildirmez sadece onu doğuran sebepler üzerinde durarak oluş biçimi ve diğer ayrıntılarına kısmen değinir. Zaten genel olarak Kur'an'ın olayları ele alma, onlardan bahsetme şekli süreç ve sonuç bağlamında onlardan ders çıkarmayı nazara vermek tarzındadır.⁵⁰ Kur'an, olayı Tevrat'taki gibi tek bir surede ve tek parça halinde anlatmaz aksine farklı surelerde⁵¹ ve muhatapların ibret almasını netice verecek bir üslupla dile getirir.⁵² Birçok surede Nûh kavminin başına gelen cezalardan bahseden Kur'an'ın Hûd suresinin 25-49'uncu ayetleri arası direkt tufan mevzusunu ele alır. Ayrıca Nûh adını taşıyan 71. sure ise Nûh'un kavmi ile olan diyalog ve nasihatleri üzerinden mesajlarını verir.

Kur'an'a göre tufanın sebepleri; *Nûh'un kavmi içinde ileri gelen inkârcuların zalim, azgın ve fasık olmaları*,⁵³ *Nûh'u yalancılıkla itham etmeleri, peygamberliğini kabul etmemeleri, kendisi ve ona iman edenlerle dalga geçmeleri*.⁵⁴ Hatta zaman zaman kendisini rahatsız ederek *dövme, boğazını sıkma, zindana atma* şeklinde şiddet uygulamalarının olduğunu da bazı rivayetlerden okumaktayız.⁵⁵ Nûh'un, uzun yıllar kavmini *gece gündüz tevhide davet etmesi karşısında, onların parmaklarını kulaklarına tıkararak, elbiselerine bürünüp gerisin geriye gitmeleri, inanmamakta inat edip kendisine, kibirli bir eda ile sert bir şekilde karşılık vermeleri* de tufanın sebepleri arasında sayılır.⁵⁶ Nihayet Allah tarafından kendilerine verilebilecek bir cezadan korkmadıklarını söyleyerek *O'na meydan okumaları, atalarının ibadet edegeldikleri putlardan vazgeçmeyeceklerini açıkça ifade etmeleri* bardağı taşıran son damla olur, kavmi (tufan ile) suda boğulur, (ardından cehennem) ateşine atılır, Allah'tan başka bir yardımcı da bulamayacakları⁵⁷ ifade edilir.

Nûh, kavminin ıslah olmayacağını, nasihatlerinin faydasız kaldığını görünce⁵⁸ "*Rabbim, bu inkârculardan yer yüzünde bir tane dahi bırakma*" şeklinde beddua eder ve tufan vuku bulur.⁵⁹ Allah, Nûh'a *kendi gözetimi altında ve vahyine göre bir gemi yapmasını emrederek zulmedenlerin suda boğulacaklarını*⁶⁰ bildirir. Başka ayette; kavmi, Nûh'un gemi yapmasıyla dalga geçerek, ona yalancı ve deli gibi sıfatlar yakıştırıp onu incitince, O da Rabbine "*ben mağlup oldum, yardımını gönder*" der.⁶¹ Bunun üzerine boşanan bir su ile göğün kapıları açılır, yerden de kaynaklar halinde sular fıskırır, derken su, takdir edilen emir üzere birleşir.⁶² Nihayet emir gelip tandır kaynadığı⁶³ zaman Nûh'a: "*(Hayvanların) her birinden (erkek-dişi) birer çifti, boğulmaları kesinleşmiş olanlar dışında çoluk çocuğunu ve iman edenleri gemiye yükle, diye emredilir.*"⁶⁴

Nûh, insan ve hayvan türünden gemiye binmelerine izin verilenlere: *Onun (geminin) yüzüp gitmesi ve demir atıp durması da Allah'ın adıyladır, binin gemiye*, der. Gemi dağlar gibi dalgalar içinde yüzerken Nûh, henüz gemiye binmemiş olan oğluna: *Yavrucuğum! Bizimle beraber gemiye bin, kâfirlerle beraber olma*, diye seslenir. Ancak oğlu: *Hayır, ben dağa tırmanacağım o beni sudan koruyacak*, der. Nûh: *Bugün Allah'ın (azap) emrinden esirgediğinden başka hiçbir korunacak yoktur*, der. ve derken aralarına su dalgası giriverdi o da boğulanlardan olur.⁶⁵ Nihayet, *Ey yeryüzü! Suyunu yut, ey gök! Suyunu tut*, denilince, su çekildi, iş bitirildi ve (gemi de) *Cûdi'ye oturdu* ve zalimler topluluğu için: *Uzak olsunlar (yok olup gitsinler!)* denir. Akabinde *Ey Nûh! Sana ve beraberinde olanlardan (gelecek olan mümin) ümmetlere bizden selamet ve bereketlerle (gemiden) inin*⁶⁶ denir. Bazılarını atlayarak direkt konumuzla

50 Konu hakkında geniş bilgi için bkz. Cuma Karan, "Tarih ve Analiz", *Tekerrürden Tefekküre Tarih*, Editör: Mefail Hızlı (İstanbul: Siyer Akademi Yayınları, 2021), 320. vd.

51 Kur'an, Nûh 71/1-28; el-A'râf 7/59-63; Hûd 11/25-34, 36-44; el-Mu'minûn 23/23-30; el-Kamer 54/9-15; el-Ankebut 29/13-14; et-Tahrîm 66/10.

52 Hüseyin Güneş, *İslam Tarihi Kaynaklarına Göre Nûh Tufanı ve Cudi Dağı*, (Ankara: Ankara İlahiyat Yayınları, 2014), 34.

53 Kur'an, ez-Zâriyat 51/46; en-Necm 53/52.

54 Kur'an, Hûd 11/27.

55 M. Asım Köksal, *Peygamberler Tarihi, (I-II)*, (Ankara: TDV Yayınları, 2014), 91.

56 Kur'an, Nûh 71/3-9.

57 Kur'an, Nûh 71/3-28.

58 Kur'an, Hûd 11/36.

59 Kur'an, Nûh, 71/26; Ebu'l-A'la Mevdudi, *Tefhim-u'l Kur'an, Kur'an'ın Anlamı ve Tefsiri (I-VIII)*, (İstanbul: İnsan Yayınları, İstanbul, 2003), 2/48.

60 Kur'an, Hûd 11/36-37.

61 Kur'an, Kamer 54/10.

62 Kur'an, el-Kamer 54/9-12.

63 Kur'an'ın bu ifadesinden hareketle, bazı muasır tefsirler geminin sıradan bir tekne değil, buharlı bir gemi olduğunu ve bu ifade ile buhar kazanının kaynamasından bahsedildiğini söylemişlerdir. Elmalılı, *Hak Dini Kur'an Dili*, 4/415.

64 Kur'an, Hûd 11/40.

65 Kur'an, Hûd 11/42-43.

66 Kur'an, Hûd 11/25-49.

alakalı olanlardan kısa mealleri ile buraya aldığımız bu ayetler tufanın başlangıcı, seyri ve sonucu hakkında bizlere bazı ipuçları vermektedir.

Kur'an, *çivilerle perçinli levhalardan oluşan gemi*⁶⁷ cümlesi dışında geminin herhangi bir özelliğinden bahsetmediği gibi seyr u seferini kaç günde tamamladığı hakkında bilgi de vermez. Aynı şekilde Kur'an tufan bağlamında ismi belirtilmeyen bir yüksek dağ⁶⁸ ve ismi veya vasfı Cudi⁶⁹ şeklinde belirtilen bir mekân olmak üzere iki dağdan bahseder. Fakat her ikisinin aynı veya farklı mekanlar olduğuna dair herhangi bir ifade kullanmaz. Ancak birinin *beni sudan koruyacak, tufan suyunun erişemeyeceği yüksek bir dağ* şeklinde vasfı beyan edilir ki; bu ifade, dağın, çevre dağları arasında en yüksek dağ olma ihtimalini akla getirmektedir. Ayrıca su çekildi, -helak olmaları için- iş bitirildi, *gemi Cudi (dağının) üzerine oturdu*, ifadesinde ise geminin indiği yerin ismini açıkça zikretmektedir.⁷⁰

Kur'an metninin bu şekilde iki dağ (veya mekân) dan bahsetmesi ülkemizde bulunan Ağrı Dağı ile Cudi Dağlarının ikisini de gündeme getirmekte ve farklı bazı yorumlar yapabilmek için elimize birtakım fırsatlar vermektedir. Bu itibarla; Kur'an'da *Ağrı dağının bulunduğu mıntıka ve etrafı geminin harekete geçtiği ve sular üzerinde yüzmeye başladığı, tufan esnasında suların giderek yükseldiği ve Nüh'un oğlunun yüksekliğine güvendiği mekân olarak düşünülebilir*, çünkü yüksek bir dağın bahsi söz konusudur Kur'an'da. Cudi ise tufan suları çekilip ortalık sakinleşince geminin, üzerinde sükunet bulup durduğu mekân, şeklinde anlaşılabilir.⁷¹ Zaten yapılan araştırmalar, tufanın Yukarı Mezopotamya'da yani Şırnak, Mardin, Diyarbakır, Batman ve Hakkâri'yi içine alan mıntıkada meydana gelmiş olabileceği ihtimalinin kuvvetli olduğunu göstermektedir.⁷² Müfessirler ve Müslüman coğrafyacıların büyük çoğunluğu da dikkatleri bu mıntıkaya çekerek, tufanın bu topraklarda gerçekleşmiş olma olasılığının yüksek olduğunu ifade etmişlerdir.⁷³

Orijinal hali '*Şehr-i Nüh*' olan Şırnak ismi ve Kur'an'da Cudi isminde bir mekândan bahsedilmesi geminin, Şırnak'taki Cudi dağına inmiş olması yönünde bizlere bir fikir vermiş olsa da bu husus kesin değildir. Zira Cudi kelimesinin tam olarak neyi ifade ettiği konusunda tartışmalar vardır. Eğer bu kelime bir dağ için kullanılıyorsa bu, Cizre'deki meşhur dağ mı yoksa farklı bölgelerde olup aynı ismi taşıyan başka bir mekân mıdır? Bu itibarla, sadece Kur'an metninden hareketle olayın gerçekleştiği mekânı tespit etmek biraz zor görünüyor. Dolayısıyla ancak Kur'an'ın verdiği bilgiler ışığında, bahsi geçen mekânlarda yapılacak arkeolojik vb. çalışmalarla elde edilecek bazı somut delillerin bizleri net bilgiye ulaştıracağını belirtmek durumundayız.

Kur'an ayetlerinde tufanın başlangıç ve bitiş tarihi veya bu ikisi arasında geçen süre, geminin boyutu, kaç kişinin gemiye bindiği, kaç kişinin tufandan kurtulduğu gibi detaylara değinilmemiştir. Ancak bazı Tefsir kaynaklarında geminin kırk gün kırk gece yağın yağmurun ardından, toplamında yüz elli gün⁷⁴ sularda dolaşıp Kabe'yi tavaf ettikten

67 Kur'an, el-Kamer 54/13.

68 Kur'an, Hüd 11/43.

69 Kur'an, Hüd, 11/44. Bu ayetin tefsirini yapan müfessirler, Cudi'nin yeri hakkında farklı mekanlardan bahsederler. Bu dağın; *Musul, Cizre, Amed, Yemen, Hindistan, Şam'da olduğuna dair bazı görüşler* ileri sürerler. Hatta bazı tefsirlerde Cenneteki dağlardan biri olduğu dahi ifade edilmiştir. Ancak genel kanaat bu dağın *Musul-Cezire* bölgesinde bulunan Cudi dağı olduğu şeklindedir. Suyuti, Abdurrahman b. Kemal Celaleddin, *ed-Dürr-ü'l Mensur*, (Beyrut: Dar-u'l Fikr, 1993), 4/426; Tantavi, Muhammed Seyyid, *et-Tefsir-u'l vesit*, (y. y. trz), 1/2211.

70 "Cudi" kelimesinin kökeni hakkında detaylı bilgiler veren İbn-i Manzur, kelimenin, Arapça'da bolluk-bereket, cömertlik, bir işi en iyi şekilde yapmak, her işin hakkını vermek manasındaki "cüd" kökünden gelmiş olabileceğini söyler. Ardından kelimenin başka dillerden Arapça'ya geçmiş olabileceğini kaydettikten sonra, Amed (bugünkü Diyarbakır) veya Cezire yakınında bir dağın adı olduğunu ifade eder ve bu dağın ismi ile kelime için saydığı diğer manalar arasında bir bağlantı kurmaz. İbn-i Manzur, Muhammed b. Mukrim b. Manzur, *Lisan-u'l Arab*, (Beyrut: Dar-u İhyayı't Turas-i'l Arabiyyi, 1996), 3/135; İbn-i Aşur ise eserin bir yerinde *Cudi ve Ararat isimlerinin aynı mekânı ifade ettiklerini* söyler. İbn-i Aşur, 12/79; Aynı müellif adı geçen eserin başka yerinde Cudi'nin, Dicle'nin doğusunda "*Bakirda*" diye bir köyün yanında, *Bilad-ı Ekrad'ta bulunan bir dağ olduğunu*, Urmiye'nin güney sınırına düştüğünü, yaz mevsimi dışında buraya çıkmanın mümkün olmadığını ifade eder. İbn-i Aşur, 20/223; Birçok tefsir ve tarih kitabında geçen "*Baka/irda*" kelimesinin Arapça'da Kürtleri ifade etmek için kullanılan kelimelerden biri olduğunu dile getiren Cuma Karan, bu konudaki kaynakları kitabında gösterir. Bkz: Cuma Karan, *Diyar-ı Bekrin Sosyo-Ekonomik Tarihi (VII-X Yüzyıllar)*, (İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları, 2022), 91; Ayrıca makalesinde bu konuya yer veren Yasin Meral de bu kelime ile Gurti, Gurdı, Gurdo, Corduene, Kardü kelimeleri arasında bir irtibat kurarak, Cudi ile Guti isimleri arasında bir bağın olduğunu ve o dönemde bölgede yaşayan Gutilerin bugünkü Kürtlerin muhtemel ataları olabileceğini dile getirirler. Bkz: Yasin Meral, *Yahudi Kaynaklarında Ararat Dağları* (Tekvin, 8:4), 88-89.

71 Nitekim Cudi'nin üzerinde bulunan dört doruktan biri "*Nüh Peygamber ziyaret tepesi*" ismiyle anılmaktadır. Ahmet Özdemir, *Hadis Kaynaklarında Cûdî Dağı*, 462.

72 Tunç - Deniz, Ağrı'da ve Şırnak'ta Gerçekleştiğine İnanılan Nüh Tufanı Konulu Sempozyum ve Bilimsel Çalışmaların İçerik Açısından İncelenmesi, 243.

73 Kur'an metninde mekâna dair herhangi bir işaret yoktur. Ancak bazı tefsirlerde Musul, Cezire ve Amed olmak üzere üç yerin ismi geçer ve olayın bunlara yakın bir mıntıkada vuku bulduğu ifade edilir. İbn-u'l Cevzi, *Zad-u'l Mesir fi İlm-i't Tefsir*, (Beyrut: el-Mektebet-ul İslami, h.1404), 4/112.

74 Zemahşeri, Ebu'l-Kasım Mahmud b. Ömer b. Muhammed el-Harizmi, *el-Keşşaf an Hakâiki Ğavamizi 't-Tenzil ve Uyu'ni'l-Ekavil fi Vücûhi 't-Te'vil*, Nşr: Abdu'r Rezzak el-Mehdi, (Beyrut: Dar-u İhyayı Turas-il Arabi, trz), 2/377.

ya da dünyanın doğusu ve batısı arasında gidip geldikten sonra Musul veya Cezire topraklarındaki Cudi'ye indiği bildirilmiştir. Yine Nûh'un, gemi yere indiği gün şükür orucu tuttuğunu, beraberindeki bütün canlılara da tutmalarını emrettiğini ve gemiden inenlerin dağın eteğinde Semânin⁷⁵ adında bir köy kurduklarını, burada seksen ayrı dilin meydana geldiğini, bunun sonucunda birbirini anlayamayan insanlar arasında Nûh'un⁷⁶ hakemlik yaparak onları anlaştırdığı⁷⁷ gibi detaylı bilgiler de tefsir kaynakları tarafından aktarılmaktadır.⁷⁸

Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an-ı Kerim Metinlerinin Ortak Yönleri

Daha önce ifade ettiğimiz gibi Kitab-ı Mukaddes metninden Yeni Ahid (İncil)'in Nûh tufanı hakkında anlattıkları Tora'nın anlattıkları ile büyük ölçüde paralellik arz ettiğinden bu çalışmada, metinler arasındaki ortak ve farklı noktaları ele alırken biz daha çok Kur'an ve Tora ikilisi üzerinde duracak, bunlardaki ortak ve farklı noktaları ele alacağız:

1. Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an farklı isimlerle dile getirirse de tufan diye bir olayın yaşandığını ve bu olayın, insanlar tarafından işlenen günahların cezası olarak meydana geldiğini kabul ederler.⁷⁹ Bu kutsal kaynakların, olayın meydana gelmesine sebep olarak zikrettikleri hususlar da büyük ölçüde birbirine yakındır.

2. Tufan olayının başından sonuna kadar içerisinde olan Nûh'un yaşam süresi Tora'da dokuzyüz elli sene olarak bildirilir.⁸⁰ Kur'an'da da kavmi arasında 950 yıl kaldığı dile getirilir⁸¹ ki, genel teamüle göre Müslümanlar kendisinin bu kadar yıl yaşadığını kabul ederler. Ancak bu konuda farklı rivayet ve görüşler de vardır.⁸²

3. Tufan esnasında gemiye binenlerin sınırlı sayıda olması ve hayvan neslinin devamı için herbir hayvandan birer çiftin gemiye alınması ve geminin bir müddet dağlar gibi dalgalara sahip suların üzerinde kaldığı gibi hususlar da kutsal metinlerin ortak unsurlarındandır.⁸³

4. Tufan hadisesinin sadece gökten inen yağmur sularıyla değil aynı zamanda yerden fışkıran kaynak sularıyla oluştuğu bilgisi de Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an'daki ortak noktalardan biridir.⁸⁴

5. Tufanın sona ermesine dair olan ifadeler de mana ve içerik açısından aralarında bazı farklılıklar bulunsa da Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an'da birbirine yakın cümlelerle ele alınmıştır.⁸⁵

6. Her iki kutsal metin de geminin tufandan sonra yere demirlediğini, toprakla buluştuğunu ifade ettikten sonra geminin akıbeti hakkında herhangi bir bilgi vermezler. Ancak Kur'an tefsirleri geminin arta parçalarının Cudi üzerinde kaldığını ve bu ümmetin ilk dönemlerindeki insanların onları gördüğünü yazar. Hatta Abbasi döneminde parçaların⁸⁶ ilgili yerde olduğunu ama sonraki yıllarda, kar ve yağmur sularından dolayı çürüyüp gittiğini ifade ederler.⁸⁷

75 Günümüzde yerli halk tarafından, tufandan sonra buraya yerleşenlerin sayısına işaret eden sekiz veya seksenler anlamında (Kürtçe: Heşt/Heştan) kelimesi ile ifade edilen bir köy Şırnak'ta bulunmaktadır. Yiğit, 125; Aynı zamanda birçok tefsir kitabında da Semânin/Seksen adında bir köyün burada kurulduğu anlatılır. Bkz: İbn-i Kesir, Ebu'l-Fida, İmaduddin İsmail b. Şihabuddin Ömer b. Dav' b. Kesir, *Tefsir-ul Kur'an'il Azim*, Tahkik: Sami b. Mahmud Selame, (y. y. Dar-u Taybe li'n Neşri ve't Tevzi, 1999), 4/324.

76 Bazı tefsirler Nûh'un bin elli yıl yaşadığını, tufan bitince evlatları dışında gemideki herkesin öldüğünü ve insan neslinin sadece Nûh'un üç evladından (Sam, Ham, Yafes) çoğaldığını yazarlar. İstanbullu, İsmail Hakkı b. Mustafa, *Tefsir-u Ruh-u'l Beyan*, (Beyrut: Dar-u İhyayı Turas-il Arabi, trz), 6/330.

77 H. İbrahim Açmaz, "Muhtelif Dinlerde Tufan", Doktora Tezi, (*Kayseri, EÜSBE*, 1991), 50.

78 İbn-i Kesir, 4/323-328. Bu ve benzeri tefsirlerde konu hakkında verilen bazı bilgiler ile Tevrat metni arasında bir paralellik söz konusudur. KM., Tora, Tekvin, 6. 7. 8. Bölümler.

79 KM., Tora, Tekvin, 6. 7. 8. 9. Bölümler; KM., İncil, Matta, 24:37-39; Luka, 17:26-27; I. Petrus, 3:20-22; II. Petrus, 2:5; I. Petrus 3:21; Matta, 24:36-39; Luka, 17:22-29; İbraniler, 11:17; İbraniler, 11:17; II. Petrus, 2:5; Matta, 24:37-39; Luka, 17:26-27; I. Petrus, 3:20; II. Petrus, 2:5; İbraniler, 11:7; Kur'an, el-A'râf 63/69, Yunus 73; Hüd, 40-48; el-Mü'minun 26-28; eş-Şuara 119-120; es-Saffat 82; el-Kamer 9-16; Nûh, 1-28.

80 KM., Tora, Tekvin, 9:28-29.

81 Kur'an, el-Ankebut 29/14.

82 Konu hakkındaki farklı rivayet ve görüşler için bakınız: Ömer Faruk Harman, "Nûh", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Erişim 9 Ocak 2024).

83 KM., Tora, Tekvin, 6:19-20; 7:2-3, 8-9, 15-16; Kur'an, Hüd 11/40, el-Mü'minun,23/27.

84 KM., Tora, Tekvin, 7:11-12; 8:2; Kur'an, Hüd 11/44; Kamer 54/11-12.

85 KM., Tora, Tekvin, 8:17-18, 20; Kur'an, Yunus 10/73; Hüd 11/48, eş-Şuara 26/119-120.

86 İlk dönem meşhur din adamı ve tarihçilerinden Berossus (M.Ö. 290); o tarihlerde bölgede yaşayan Kürtlerin gemiden aldıkları tahta parçalarını yontarak muska amaçlı kullandıklarını kaydetmektedir. Graves - Patai, a. g.e, s. 170

87 İbn-i Aşur, 20/223; Aynı müellif, gemiden arta kalan parçaların yerinde kaldığını ve bu ümmetin ilk dönemlerindeki insanların (Abbasilerin ilk yılları) onları gördüğünü kaydeder ve bunu Buhari'de geçen bir hadis ile destekler. İbn-i Aşur, 17/186; Zemahşeri, 4/436.

Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an-ı Kerim Metinlerinin Farklı Yönleri

1. Kitab-ı Mukaddese göre Nûh, peygamberliği net olmayan ancak kendi zamanının en dürüst ve imanlı bir kişisi olarak kabul edilirken Kur'an'a göre Nûh ileri gelen (ulu'l azm) beş peygamberden biridir.⁸⁸

2. Kitab-ı Mukaddes anlatımında gemi, Tanrı'nın rehberliğinde *gofer* ağacından yapılmış ve genişliği, uzunluğu, yüksekliği, pencere ve kapı yerleri, kat sayıları gibi her detayı ele alınmıştır. Kur'an anlatımında ise geminin, Allah'ın vahyi ile O'nun gözetiminde tahta -bazı rivayetlerde madeni levha- ve çivilerle yapıldığı bilgisi dışında herhangi bir detay bulunmaz.⁸⁹

3. Kitab-ı Mukaddes milliliği ön plana çıkarır tufanda gemiye binip kurtulanların sadece Nûh ile ailesi olduğunu ve Nûh'un tüm ailesinin kurtulduğunu kabul eder. Kur'an, imanı ön plana çıkarır ve sadece inananların kurtulabildiğini ifade eder. İman merkezli bir yaklaşımla *ailesinin iman edenler olduğunu* söyler.⁹⁰ Hatta inanmayan oğlu ve eşinin Nûh'un ehlinden/ailesinden⁹¹ olamayacaklarını bildirerek boğulup helak olduklarını söyler.⁹²

4. Kitab-ı Mukaddes, hadisenin meydana geldiği zamanı detaylandırarak açıklar ve bazı net tarihler bildirirken, Kur'an, tufanın tarihin seyri içerisinde meydana geldiğini kabul eder ancak herhangi bir yer ve tarih detayını belirtmeden mutlak bırakır.

5. Kitab-ı Mukaddes, tufanın gerçekleştiği mekânı net olarak ifade etmez ancak tufan sonunda geminin Ararat dağlarına indiğini söyler. Kur'an da olayın başlangıç veya bitiş yeri hakkında herhangi bir bilgi vermez ama sonunda geminin Cudi'ye indiğini söyleyerek teknik bir ifade kullanır.⁹³

6. Kitab-ı Mukaddes, tufanın evrensel olduğunu, suların *-israil ülkesi hariç-* yeryüzünü kapladığını, bütün canlıların öldüğünü ve her şeyin yok olduğunu⁹⁴ ifade ederken Kur'an'da bu durum hakkında net bir bilgi yoktur. Ancak İslam âlimleri; *Kur'an'da tufanın Nûh'un kavmine bir ceza olarak gönderildiğinin ifade edilmesini*, olayın sadece belli bir bölgede meydana geldiğine delil olarak göstermişlerdir.⁹⁵ Zira bir kavmin işlediği bir suçtan dolayı bütün dünyayı cezalandırmanın adil bir davranış olmayacağını söylemişlerdir. Ayette Nûh'un *'Rabbim yeryüzünde kâfirlerden kimseyi bırakma'* cümlesinde geçen *'yeryüzü'* kelimesini de kavminin yaşadığı bölge şeklinde yorumlamışlardır.⁹⁶ Öte yandan o dönemde insanların sadece Mezopotamya'da yaşadıkları varsayılarak, tufanın fiziki anlamda bölgesel ama mesaj vermek istediği kitle bakımından genel olduğu da söylenmiştir.⁹⁷

7. Kitab-ı Mukaddes'te tufan sonrası kuzgun ve güvercin gibi hayvanların dışarıya gönderilmesi ve dışarıdan zeytin ağacı yaprağının getirilmesi,⁹⁸ bu bağlamda Ben-i İsrail topraklarıyla ilgili yorumların yapılması gibi hususlar Kur'an'da yoktur. İsrail topraklarıyla ilgili yorumlar hariç, dışarıya gönderilen hayvanlar vs. hakkında Kur'an dışındaki literatürde ve tefsir kitaplarında bazı benzer bilgilerle karşılaşmak mümkündür.

8. Kitab-ı Mukaddes, tufan meydan gelip bittikten sonra Tanrı'nın, bir nevi pişmanlık duyduğunu ve insanlarla bir antlaşma yaparak bir daha tufan benzeri olayların olmayacağı garantisini verdiği söyler.⁹⁹ Bugün yağmur yağdıktan sonra ortaya çıkan gökkuşağının bu antlaşmanın bir alameti ve belirtisi olduğunu ifade eder.¹⁰⁰ Ancak Kur'an'da herhangi bir pişmanlık söz konusu olmadığı gibi böyle bir olayın bir daha meydana gelmeyeceğine dair herhangi bir garanti, antlaşma veya alamet de söz konusu değildir.

88 el-A'râf 7/59 vb. Birçok ayet yazılabilir. Harman, "Nûh", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Erişim 9 Ocak 2024).

89 KM., Tora, Tekvin, 6:14-16; Kur'an, Hûd 11/37; Kamer, 54/13.

90 Kur'an, Hûd 11/46.

91 Aile kavramı için bkz. Cuma Karan, "Modern Ailenin Çıkılmazları ve İslam Ailesi", *İlahiyat Akademi Dergisi*, 11, (2020), 127-128, 137-138.

92 KM., Tora, Tekvin, 7:7, 13; 8:16, 18; Kur'an, Hûd 11/43, 45, 46; et-Tahrim 66/10.

93 KM. Tora, Tekvin, 8:4; Kur'an, Hûd 11/44.

94 KM., Tora, Tekvin, 7:21-23.

95 Son dönemlerde yapılan bazı çalışmalar hadisenin lokal olabileceğini ifade ederler. Nitekim Cudi Dağı başında Geminin durduğu yer olan Sefine, Nûh'un kendisine yaptırdığı ev temeli, kilise ve cami temelleri, Cudi Sarnıçları, Cebrail Kapısı (Tor Gabriel), Şeytan Kovuğu, Kurban kesme yeri gibi mekanlarda yapılan kazılar, tufanın burada meydana geldiğine ve lokal olduğuna delil olarak gösterilir. Bkz: Abdullah Yaşın, "Arkeolojik Buluntular ve Cudi Dağı'nda Yapılan Araştırmalar", *Uluslararası Hz. Nûh ve Cudi Dağı Sempozyumu*, (Şırnak, 2013), 515-526.

96 Elmalılı, 4/416; Mevdudi, 5/23.

97 Bahattin Dartma, "Tevrat'ın Nûh Tufanına Dair verilerinin Bilimsel Değeri Üzerine", *III. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nûh'un Gemisi Sempozyumu*, (İstanbul, 2011), 65.

98 KM., Tora, Tekvin, 8:7-11.

99 KM., Tora, Tekvin, 9:12-17.

100 KM., Tora, Tekvin, 9:11, 13-17.

Sonuç

Üç semavi dinin kutsal kaynaklarında Nûh tufanı hakkında yapılan bu araştırmanın sonuçlarını aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:

Nûh tufanını ayrıntılı şekilde, tarihçi anlatımıyla, biraz da mitoloji katarak anlatan kitap Kitab-ı Mukaddes'in Tora kısmıdır. İncil, olayı Hristiyanlığın kendi argümanları doğrultusunda mistik bir dil ile anlatarak ibret alınması gereken bir hadise şeklinde dile getirir ve Tora'nın anlattıklarını da zımnen onaylar. Kur'an, somut ve sayısal verilere pek değinmez, işin felsefesi üzerinde durarak mesaj dilini kullanır, olayı neden-sonuç ilişkileri bağlamında ele alarak insanlığın dikkatlerine sunar.

Tufan semavi dinlerin kutsal kitaplarında ilahi bir ceza, yeniden bir doğuş, uyanış ve yaratılış öyküsünün habercisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Tora ve (kısmen) İncil'in, bu kıssanın özünü oluşturan mesajları mitoloji ile karışık anlatmaları, bu kozmolojik delilin teolojik nassa dönüştürülmesini netice vermiş böylece asıl mesaj kıssalara eklenen gerçek dışı hususlarla buharlaştırılmıştır.

Tufan, Tora'ya göre artan kötülükler üzerine Tanrı'nın insanı yarattığına pişman olması ve onu cezalandırma iradesi sonucu, İncil'e göre günahlarla kirlenen dünyanın vaftiz edilerek arınması, Kuran'a göre ise tevhide terk ederek putlara tapan, aleni bir şekilde günah işleyen ve bunda ısrar eden bir kavmin cezalandırılarak sonraki nesillere ibret olması için Yaratıcı tarafından meydana getirilen bir olay olarak değerlendirilmektedir.

Tora'ya göre gemi Ararat Dağları üzerine oturmuştur. Tora'nın bu yöndeki ifadeleri, genelde Ermeni ya da Batılı araştırmacılar başta olmak üzere, ilim çevreleri tarafından dikkate alınmış ve konu hakkında birçok çalışma yapılmıştır. Ancak Ararat Dağlarının neresi olduğu veya geminin tam olarak bu dağların hangi tarafına/noktasına indiği net olmadığından konu hakkında somut bir netice elde edebilmek için çalışmalar devam etmektedir.

Kur'an, tufan olayının sona ermesiyle geminin Cudi'de (dağında) karaya oturduğunu ifade eder ve Cudi kelimesini/ismini kullanır. Bundan dolayı da İslam âlimleri geminin Cudi'ye indiği noktada hemfikir olmakla beraber Cudi'nin anlamı ve coğrafi konumu hakkında farklı görüşler ileri sürmüşlerdir.

Bunlardan hareketle Nûh tufanı konusunda dini metin/kutsal kitapların ifade ettikleri elbette önemli ve dikkate alınması gereken hususlardır. Ancak sadece bu metinlerden hareketle böyle bir konuda somut bir neticeye ulaşmak pek mümkün görülmemektedir. Dolayısıyla bu alanın uzmanı olan teologlarla beraber arkeologlar, antropologlar, tarihçiler, coğrafyacılar, edebiyatçılar gibi diğer disiplinlerin uzmanları tarafından da bilimsel birçok araştırmanın yapılması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu sebeplerden dolayı, konu hakkında zihinlerde bulunan soruların, net ve somut cevaplarına ulaşmanın ancak ortak bir akılla yapılacak çalışmalar neticesinde ortaya konulacak verilerle mümkün olabileceğini söylemek gerekir.

Kaynakça

- Açmaz, Halil İbrahim, Muhtelif Dinlerde Tufan, *EÜSBE, (Doktora Tezi)* Kayseri, 1991.
- Alusi, Muhammed Ebu'l Fadl, *Ruh-u'l Meani fi Tefsir-i'l Kur'an-i'l Azim ve ş Seb'il Mesani*, Beyrut: Dar-u İhyayı't Turas-i'l Arabiyyi, tsz.
- Bamberger, Bernard J. "Nephilim". *Encyclopaedia Judaica*, ed. Michael Berenbaum and Fred Skolnik, Second edition, Macmillan Reference, Detroit 2007.
- Besalel, Yusuf, *Yahudilik Ansiklopedisi III*, İstanbul: Gözlem Gazetecilik Basın Yayın A.Ş. 2002.
- Dartma, Bahattin, "Tevrat'ın Nûh Tufanına Dair verilerinin Bilimsel Değeri Üzerine", *III. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nûh'un Gemisi Sempozyumu*, (İstanbul, 2011), 447-456.
- Geçit, Mehmet Salih, "Kutsal Kitaplara Göre Hz. Nûh'un Gemisi Nerede Yapıldı, Nereden Kalktı, Nereye İndi", *AİCUSBED*, 6/2, (2020), 147-171.
- Güneş, Hüseyin, *İslam Tarihi Kaynaklarına Göre Nûh Tufanı ve Cudi Dağı*, Ankara: Ankara İlahiyat Yayınları, 2014.
- Graves Robert – Patai Raphael, *İbrani Mitleri Tekvin -Yaratılış Kitabı*, çev. Uğur Akpur, (İstanbul: Say Yayınları, 2022).
- Haleva, Yitshak, *Tora ve Aftara-Bereşit*, çev. Moşe Farsi, İstanbul: Gözlem Gazetecilik, 2010.
- Harman, Ömer Faruk. "Nûh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 9 Ocak 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/nuh>.
- Harman, Ömer Faruk. "Tufan". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 28 Aralık 2023. <https://islamansiklopedisi.org.tr/tufan>.
- İbn-i Aşur, Muhammed b. Tahir, *et-Tahrir ve t Tenvir*, Tunus: Dar-u Sahnun li'n Neşri ve t Tevzi, 1997.
- İbn-i Kesir, *el-Bidaye ve'n Nihaye*, y. y., tsz.
- İbn-i Manzur, Muhammed b. Mukrim b. Manzur, *Lisan-u'l 'Arab*, Beyrut: Dar-u İhyayı't Turas-i'l Arabiyyi, 1996.
- İbn-u'l Cevzi, *Zad-u'l Mesir fi İlm-i't Tefsir*, Beyrut: el-Mektebet-ul İslami, (h.1404).
- İstanbuli, İsmail Hakkı b. Mustafa, *Tefsir-u Ruh-u'l Beyan*, Beyrut: Dar-u İhyayı Turas-il Arabi, tsz.
- Karan, Cuma, "Tarih ve Analiz", *Tekerrürden Tefekkür Tarih*, Editör, Mefail Hızlı, İstanbul: Siyer Akademi Yayınları, 2021.
- Karan, Cuma, "Modern Ailenin Çıkmazları ve İslam Ailesi", *İlahiyat Akademi Dergisi*, 11, (2020), 125-158.
- Karan, Cuma, *Diyâr-ı Bekr'in Sosyo-Ekonomik Tarihi (VII-X Yüzyıllar)*, İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları, 2022.
- Komasyon, *Erşif-u Mültaka Ehl-i'l Hadis*, y. y., 2008.
- Komasyon, *Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*, Ankara: DİB Yayınları, 2007.
- Köksal, M. Asım, *Peygamberler Tarihi, (I-II)*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2014.
- Kutsal Kitap Eski ve Yeni Antlaşma (Tevrat-Zebur-İncil)*, İstanbul: Ohan Mat. Ltd. Şti, 2002.
- Meral, Yasin, "Yahudi Kaynaklarında Ararat Dağları (Tekvin, 8:4)", *Milel ve Nihal*, 11/2 (2014), 83-101.
- Mevdüdi, Ebu'l-A'la, *Tefhimu'l Kur'an, Kur'an'ın Anlamı ve Tefsiri (I-VIII)*, İstanbul: İnsan Yayınları, 2003.
- Öz, Ruhullah, "Semavi Kitaplarda Tufan Metafor (Oluşu, Gereğesi, Zamanı ve Etki Alanı)", *II. Uluslararası Nûh Tufanı ve Cudi Dağı Sempozyumu*, (Şırnak, 2021), 283-297.
- Özdemir, Ahmet, "Hadis Kaynaklarında Cudi Dağı", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, sy. 114, (2021), 66-77.
- Reşit Rıza, Muhammed b. Ali, *Mecellet-u'l Menar*, y. y. tsz.
- Suyuti, Abdurrahman b. Kemal Celaleddin, *ed-Dürr-ü'l Mensur*, Beyrut: Dar-u'l Fikr, 1993.
- Tantavi, Muhammed Seyyid, *et-Tefsir-u'l vesit*, y. y., tsz.
- Tanyu, Hikmet. "Ağrı Dağı". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 4 Ocak 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/agri-dagi>.
- Tanyu, Hikmet. "Cudi Dağı" *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 2 Ocak 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/cudi-dagi>.
- Tunç, İsmet; Deniz, Nuriye, "Ağrı'da ve Şırnak'ta Gerçekleştiğine İnanılan Nûh Tufanı Konulu Sempozyum ve Bilimsel Çalışmaların İçerik Açısından İncelenmesi", *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 29, (2022), 231-254.
- Yaşin, Abdullah, "Arkeolojik Buluntular ve Cudi Dağı'nda Yapılan Araştırmalar", *Uluslararası Hz. Nûh ve Cudi Dağı Sempozyumu*, (Şırnak, 2013), 515-526.
- Yazır, Elmalılı M. Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili*, Ankara: Akçağ Basım Yayım Pazarlama, tsz.
- Yiğit, Zeynep, "Yahudi ve İslam Kaynaklarına göre Hz. Nûh ve Tufan", *Dokuz Eylül Üniversitesi SBE*, (Yüksek Lisans Tezi) İzmir, 2016.
- Zemahşeri, Ebu'l-Kasım Mahmud b. Ömer b. Muhammed el-Harizmi, *el-Keşşaf an Hakâiki Ğavamizi't-Tenzil ve Uyûni'l-Ekavil fi Vücûhi't-Te'vil*, Nşr: Abdu'r Rezzak el-Mehdi, Beyrut: Dar-u İhyayı Turas-il Arabi, tsz.

Extended Abstract

It is accepted that the three Abrahamic religions sent to humanity one after another -Judaism, Christianity, and Islam- come from the same source and, according to some views, are complementary to each other. Although these religions, sent to people living in geographically close areas, have opposing views on certain issues, they also share similar discourses and opinions on others. Despite their different dates of revelation, the fact that these religions have common discourses on some topics and their approaches to certain issues, as well as their shared and differing statements on these matters, have attracted attention throughout history and have been the subject of some studies. The depiction of the flood, traces of which are found in many beliefs and mythologies, in these religions is also one of the long-standing and intriguing topics that have been focused on.

In the early periods of humanity, the flood occurred during the time of Noah. According to Jewish and Christian sources, Noah is considered the best and most mature person of his time, while Islamic sources regard him as one of the great (ulu'l azm) Prophets. This study aims to address topics such as the flood according to the holy sources of all three religions, the Bible and the Qur'an, its location, nature, philosophy, and the fate of the ark. By doing so, it seeks to identify and reveal the common and different aspects of the subject in the aforementioned holy books. Naturally, the study also touches upon the subject's status in disciplines such as mythology, literature, history, exegesis, and hadith, as necessary. However, the primary references for the study are the texts of the Holy Bible (Old and New Testaments Torah, Psalms, Gospels) from the Bible Society and the Qur'an along with its original exegeses.

In the holy sources referenced in the study, the flood is depicted as a sign aiming to guide people onto the right path, a manifestation of divine law, a miracle, a lesson, a divine punishment, a rebirth, awakening, and a precursor to the story of creation. The Torah portion of the Holy Bible, with its historical narrative and sometimes adding mythology, describes the flood in detail, sometimes accompanied by concrete and numerical data. The Gospel, in line with Christian arguments, presents the event in a mystical language as an incident that should be admonished, largely agreeing with and accepting what the Torah narrates. The Qur'an, on the other hand, hardly touches on concrete and numerical data, focusing on the philosophy of the event and using the language of message, presenting it to humanity's attention in the context of cause and effect relationships, independent of time and place.

The flood, according to the Torah, is seen as a result of God's remorse for creating humanity due to the increasing evils in the world and His will to punish them. According to the Bible, it signifies the cleansing of the world contaminated with sins through baptism with water, while according to the Qur'an, it is considered an event created by the divine power to punish a people who abandoned monotheism, openly committed sins, and persisted in their wrongdoing by worshipping idols, serving as a lesson for future generations. However, the Torah and (partially) the Bible narrate the essence of this story intertwined with mythology, resulting in the theological message being transformed into cosmological evidence, thus evaporating the core message with the addition of unrealistic elements in the narratives.

According to the Torah, the ark came to rest on the mountains of Ararat after the flood. The Torah's statements in this regard have been taken into account by scholarly circles, especially Armenian or Western researchers, and many studies have been conducted on the subject. However, because it is not clear where exactly the mountains of Ararat are located or which side/point of these mountains the ark landed on, research on the subject is still ongoing to obtain concrete results. The Qur'an states that the ark came to rest on Mount Judi (Cudi) after the end of the flood and uses the term/name Judi. Therefore, Islamic scholars agree that the ark landed on Judi, but they have put forward different views regarding the meaning and geographical location of Judi because there are other mountains with the same name on Earth.

The study emphasizes that while the expressions of religious texts/holy books regarding the Noah's flood are important and should be taken into consideration, it is not entirely possible to reach a concrete conclusion solely based on these texts. Therefore, the study highlights the need for scientific research involving theologians as well as experts from other disciplines such as archaeologists, anthropologists, historians, geographers, and literary scholars who specialize in this field. Due to these reasons, the study expresses that finding clear and concrete answers to the questions about the topic can only be possible through collaborative efforts resulting in data derived from scientific research across various disciplines.